

Долінська Олеся Олегівна
доктор філософії, доцент

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія м. Хмельницький,
Україна, e-mail: dolynskiy@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Мета дослідження. Дослідити сучасний стан та перспективи розвитку фестивального туризму в Хмельницькій області. Розвиток туризму, зокрема фестивального туризму є важливим для економіки країни та територіальних громад, оскільки він забезпечує зростання обсягів туристичного потоку та розвитку інфраструктури.

Методика. У дослідженні задіяні загальнонаукові методи дослідження, а саме, загальнологічні методи: порівняння, аналізу, синтезу, узагальнення та аналогії. Методи аналізу, синтезу та узагальнення використано при вивченні причинно-наслідкового зв'язку зростання туристичної активності в області внаслідок використання та збереження туристичних об'єктів та культурних, історичних традицій місцевих громад. За допомогою використання методу аналогії оцінювалися ймовірні позитивні результати розвитку фестивального туризму в Хмельницькій області.

Результати. Продемонстровано приклади розвитку фестивального туризму в Хмельницькій області. Визначено перспективи розвитку фестивального туризму в Хмельницькій області.

Наукова новизна. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у результаті дослідження визначено потенціал використання фестивалів в сфері туризму Хмельницької області. Описано напрями розвитку фестивального туризму Хмельниччини для активізації внутрішнього туризму та покращення іміджу області на міжнародному рівні.

Практична значимість. У статті наведено приклади розвитку фестивального туризму в Хмельницькій області. Проаналізовано сильні та слабкі сторони фестивального туризму в області. Розвиток цього виду туризму має багато позитивних аспектів: популяризація рідного краю, розвиток інфраструктури місцевості, надходження коштів до бюджету, створення нових робочих місць, залучення нових туристів до інших туристичних локацій. У статті аргументовано, що потенціал розвитку фестивального туризму Хмельницької області дуже багатий і потребує розвитку. Одержані наукові результати використовуються у освітньому процесі майбутніх фахівців за напрямом підготовки «Туризм», з освітньою кваліфікацією «Туризмознавець, організатор екскурсійно-анімаційної діяльності» при викладанні дисциплін «Організація туристичних подорожей», «Професійні компетентності в туристичному бізнесі», «Організація туристичної діяльності». Отримані дані можуть бути використані для проведення студентських практик.

Ключові слова: фестивальний туризм, туризм Хмельницької області, фестивальний туризм Хмельницької області.

Dolynska Olesya Olehivna,
Doctor of Philosophy, Associate Professor

Khmelnyskyi Humanitarian and Pedagogical Academy,
Khmelnyskyi, Ukraine, e-mail: dolynskiy@ukr.net

THE FESTIVAL TOURISM DEVELOPMENT PROSPECTS OF KHMELNYTSKY REGION

The aim of the study. To investigate the current state and prospects of the festival tourism development in the Khmelnytskyi region. The development of tourism, particularly festival tourism, is important for the economy of the country and territorial communities, as it ensures the growth of tourist flows and the development of infrastructure.

Method. The research uses general scientific research methods, namely, general logical methods: comparison, analysis, synthesis, generalization and analogy. The methods of analysis, synthesis and generalization were used in the study of the cause-and-effect relationship growth of the tourist activity in the region due to the use and preservation of tourist objects, cultural and historical local communities' traditions. Using the method of analogy, the probable positive results of the development of festival tourism in the Khmelnytskyi region were evaluated.

Results. Examples of the development of festival tourism in Khmelnytskyi region are demonstrated. The prospects for the development of festival tourism in the Khmelnytskyi region have been determined.

The scientific novelty. The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that the potential of using festivals in the field of tourism of the Khmelnytskyi region has been determined. The directions for the development of festival tourism in Khmelnytskyi region are described in order to activate domestic tourism and improve the image of the region at the international level.

Practical significance. The article provides examples of the festival tourism development in Khmelnytskyi region. The strengths and weaknesses of festival tourism in the region are analyzed. The development of this type of tourism has many positive aspects: popularization of the native region, development of local infrastructure, receipt of funds to the budget, creation of new jobs, attraction of new tourists to other tourist locations. The article argues that the festival tourism development potential of Khmelnytskyi region is very rich and needs development. The obtained scientific results are used in the educational process of future specialists in the direction of training «Tourism», with

the educational qualification «Tourism expert, organizer of excursion and animation activities» when teaching the disciplines «Organization of tourist trips», «Professional competences in tourism business», «Organization of tourist activities». The obtained scientific results are used in the educational process of future specialists in the direction of training «Tourism», with the educational qualification «Tourism expert, organizer of excursion and animation activities» when teaching the disciplines «Organization of tourist trips», «Professional competences in tourism business», «Organization of tourist activities». The obtained data can be used for conducting student practices.

Keywords: festival tourism, tourism of Khmelnytskyi region, festival tourism of Khmelnytskyi region.

Вступ. Постановка проблеми. Фестивальний туризм стає все більш популярним у світі та має значний вплив на розвиток туризму, культури та економіки. У сучасному світі фестивалі проводяться в різних форматах і присвячені різним темам, включаючи музику, культуру, спорт, гастрономію та інше. Фестивальний туризм може бути чудовим способом для туристів досліджувати нові культури, традиції та розваги, а також дізнатися про місцеві звичаї та історію. Такі події зазвичай залучають місцевих жителів та туристів, які приїжджають з усього світу, що створює особливу атмосферу, сприятливу для знайомства з новими людьми та культурами. В Україні фестивальний туризм теж досить розвинутий. Україна багата на традиції, культуру та історію, що надає можливості для проведення різноманітних фестивалів, які залучають велику кількість туристів та є важливим елементом розвитку туризму в країні.

Хмельницька область має унікальні природні, історико-культурних та соціально-економічних ресурси, вигідне географічне положення, самобутньою історією та культурою. Хмельниччина має багато цікавих локацій для організації різних фестивалів, які зможуть залучити велику кількість туристів. У післявоєнний час фестивальний туризм може стати важливою галуззю в розвитку туризму в області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток туризму, проблеми та перспективи вивчали такі вітчизняні науковці як: О. Бейдик, О. Любіцева, В. Федорченко, В. Кифяк. Питання збереження туристичних ресурсів досліджували В. Гетьман, Б. Данилишин, В. Міщенко. Фестивальний туризм в своїх роботах вивчали М. Мальська, М. Топорницька, Г. Вороніна, А. Грицишин.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Фестивальний туризм в Хмельницькій області вивчався мало. Досі не окресленні проблеми та перспективи розвитку замкового туризму в Хмельницькій області.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз сучасного стану та визначення перспектив розвитку фестивального туризму в Хмельницькій області.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі фестивалі проводяться в різних форматах і присвячені різним темам, включаючи музику, культуру, спорт, гастрономію та інші. Одним з найбільш відомих фестивалів у світі є «Oktoberfest», що проводиться в Мюнхені, Німеччина. Цей фестиваль з напоями, стравами німецької кухні та музикою зібрав понад 6 мільйонів відвідувачів у 2019 році. У Сполучених Штатах Америки фестивалі, присвячені музиці, такі як Coachella, Lollapalooza і Bonnaroo, збирають тисячі людей з усього світу, які приїжджають насолоджуватися виступами світових зірок. Фестивалі, присвячені спорту, також стали популярними серед туристів [1].

Наприклад, Олімпійські ігри та чемпіонати світу з футболу збирають мільйони людей, які бажають побачити виступи найкращих спортсменів світу. Фестивалі, пов'язані з культурою, такі як фестивалі в Індії, Японії, Африці та в інших країнах, також збирають велику кількість туристів. Ці фестивалі дають можливість відвідувачам зануритися в іншу культуру, побачити інші країни, людей. Один з найбільш відомих та популярних фестивалів в Україні – це «Хрещатик JazzFestival». Цей фестиваль щорічно проходить в серці Києва та збирає відомих джазових музикантів з усього світу, а також тисячі туристів та місцевих жителів, які люблять джазову музику. «Хрещатик Jazz Festival» заснований в 2010 році та з того часу став відомим як один з найбільших джазових фестивалів у світі. Великою популярністю в Україні користуються фольклорні фестивалі [2].

Фестивальний туризм є одним з найбільш швидко зростаючих сегментів індустрії туризму. Історія розвитку фестивального туризму досить довга і багата, а його походження пов'язане зі звичками та традиціями народів світу. Перші фестивалі з'явилися тисячі років тому, коли люди збиралися разом, щоб відзначити святкування різних подій, таких як врожай, народження, смерть та інші. У середньовіччі фестивалі стали важливою складовою культури та життя людей. Вони проводилися для різних цілей, наприклад, релігійних святкувань, ярмарків та спортивних змагань.

З початку 20-го століття фестивалі стали все більш розповсюдженими і популярними. У 1950-х та 1960-х роках рок-н-рольні фестивалі стали надзвичайно популярними в США та Великій

Британії. Західний світ почав відкривати для себе екзотичні фестивалі в Азії та Африці, такі як фестивалі храму в Таїланді, африканські фестивалі та інші.

У 1970-х роках фестивалі стали все більш комерційними, а відрив від народних традицій та культурних заходів став розповсюдженим. Однак, в наш час фестивалі стали повертатися до своїх коренів, і все більше подій проводяться для збереження та популяризації національних традицій та культур.

Фестивальний туризм став важливим для розвитку економіки країн. Фестивалі збільшують обсяг туристичного руху, збільшують прибуток.

Під фестивальним туризмом дослідники передусім мають на увазі короткотермінові (не більше тижня) пізнавальні подорожі з метою відвідати певні події (музичні, культурні, релігійні, спортивні, масово-розважальні) з періодичністю раз на рік [3].

Фестивальний туризм – це вид туризму, який передбачає відвідування туристами різних заходів, фестивалів та подій, що відбуваються у різних куточках світу. Цей вид туризму стає все популярнішим серед молодіжної та дорослої аудиторії, оскільки він дозволяє отримати незабутні враження та познайомитися з різноманітними культурами та традиціями. Фестивалі можуть мати різну тематику та напрямки: музичні, художні, гастрономічні, спортивні, технічні та інші. Також фестивалі можуть бути місцем проведення різних конкурсів та розважальних програм. Найбільш відомими та популярними фестивалями є музичні заходи, такі як «Coachella», «Glastonbury», «Tomorrow land» та інші.

Один з головних аспектів фестивального туризму полягає у тому, що він забезпечує можливість спілкування з людьми з різних країн та культур, що сприяє розширенню світогляду та збагаченню життєвого досвіду. Також відвідування фестивалів може допомогти у вивченні інших мов та розвитку комунікативних навичок. Фестивальний туризм також є важливим для економіки країн та регіонів, оскільки він забезпечує зростання обсягів туристичного потоку та розвитку інфраструктури. У свою чергу, це може сприяти збільшенню кількості робочих місць та покращенню соціально-економічного становища в регіонах, де проводяться фестивалі.

Фестивальний туризм (тематичний, подієвий туризм) – різновид туризму, основна мета якого – присвячена якій-небудь події. Це унікальні тури, що поєднують в собі традиційний відпочинок та участь в видовищних заходах [7].

У Хмельницькій області одним із найбільш перспективним напрямком розвитку туризму є саме фестивальний туризм. Хмельниччина має зручне географічне розташування, гарні краєвиди та багату історію. Хмельницька область володіє природно-рекреаційними ресурсами, характеризується сприятливими природно-кліматичними умовами. Різноманітність ландшафтних територій, багатство флори і фауни, мінеральні води, родючий чорнозем, розгалужена мережа річок, все це може слугувати як джерело туристичного ресурсу.

Традиційно у Хмельницькій області проводять різні за тематикою фестивалі. Серед найбільш популярних фестивалів можна виділити: 1) фестиваль «Стародавній Меджибіж», що проводиться наприкінці літа в серпні місяці на території замку щороку. Відвідувачі опиняються у атмосфері середньовіччя. Тут проводять лицарські турніри, цікаві постанови, майстер-класи та можуть повчитися стріляти з лука. 2) Музичний фестиваль «Respublica». Це міжнародний фестиваль музики та стріт-арту, який вже понад 10 років відбувається у старовинному замку 16 сторіччя в м. Кам'янець-Подільський. 3) Музичний фестиваль «Rock&Buh». Цей фестиваль рок-музики проводиться у Хмельницькому на території парку щорічно з 2017 року. 4) «Музичний фестиваль Джаз-фест Поділля». Це фестиваль джазової музики, який проводиться щорічно у Хмельницькому.

Найкраще в Хмельницькій області фестивальний туризм представлено в містах Хмельницький та Кам'янець-Подільський. Місто Кам'янець-Подільський – популярне туристичне місто Хмельницької області, яке щороку відвідує понад 500 000 туристів. За вісім місяців 2021 року місто прийняло 250 000 туристів. Скорочення кількості туристів відбулося через війну та пандемію, насамперед це іноземні туристи, проте в місті відмічають зростання внутрішнього туризму [5].

Для залучення більшої кількості туристів цього року відбувся «Перший Хмельницький кінофестиваль сучасного українського кіно», який проходив з 10 до 12 вересня 2021 у містах Кам'янець-Подільський та Хмельницький. Відкриття кінофестивалю відбулося у місті Кам'янці-Подільському на території фортеці. Кінофестиваль було започатковано з метою популяризації українського кіно, підтримки молодих діячів у сфері кінематографії і розвитку кіноіндустрії в Україні, а також популяризації унікальних локацій Хмельницької області серед кінематографічної спільноти України та світу [5].

Відвідати Кам'янецьку фортецю можна в будь-який час. Але найцікавіше буде потрапити на фестиваль у фортеці. А їх там проводять багато. Наприклад: фестиваль повітряних куль, фестиваль з історичними реконструкціями, фестиваль з етнографічно-хореографічного мистецтва, і бандурного мистецтва та багато інших цікавих заходів.

У селі Отроків Кам'янець-Подільського району щороку проходить історико-музичний фестиваль. Це село було частиною «Миньковецької держави» – самопроголошеної держави, створеної Подільським шляхтичем Ігнацієм Сцибором Мархоцьким (1749–1827). У селі Миньківці відпочивальники можуть відвідати музей Ігнація Сцибора Мархоцького [6].

Місто Кам'янець-Подільський є визначним українським фестивалним осередком. Тут відбуваються різноманітні культурні заходи, етнографічні, історичні та інші фестивалі. Місто претендує на звання фестивальної столиці України. Зокрема, у фортеці міста проходять фестивалі: «Форпост», «Porta Temporis» та інші. Фестивальний туризм може мати як позитивний, так і негативний вплив на територію.

Позитивний вплив:

1) Економічні вигоди: Фестивальний туризм може мати значний економічний вплив на територію. Він привертає туристів, які в свою чергу витрачають гроші на проживання, харчування, витрати на подарунки та сувеніри, транспорт та інші розваги. Це може збільшити прибуток місцевих господарств та сприяти розвитку бізнесу на території.

2) Поширення культури та традицій: Фестивалі можуть бути відображенням культури та традицій на певній території. Вони можуть допомогти зберегти та продемонструвати національні та місцеві цінності, які привертають туристів з усього світу.

3) Створення нових робочих місць.

4) Розвиток соціальної і виробничої інфраструктури в місцях проведення фестивалів.

5) Посилення відносин: Фестивалі можуть стати чудовою можливістю для людей з різних країн зустрітися, познайомитися та обмінятися думками та ідеями. Це може сприяти посиленню міжнародних відносин та культурного розмаїття.

Негативний вплив:

1) Надмірне навантаження на інфраструктуру: Фестивальний туризм може призвести до надмірного навантаження на інфраструктуру на території, такі як дороги, готелі, ресторани, тощо. Це може призвести до затримок, нестачі місць для проживання та незручностей для місцевих жителів.

2) Фестивальний туризм може мати негативний вплив на територію та місцеве середовище. Зі зростанням числа туристів на території, можуть збільшуватись відходи, які вони залишають за собою. Це може стати проблемою для місцевих жителів та навколишнього середовища, особливо якщо на території недостатньо систем утилізації відходів.

3) Збільшення транспортного навантаження. Велика кількість туристів, які подорожують на територію, можуть спричинити збільшення транспортного навантаження та затримки на дорогах. Це може призвести до загрози безпеці та комфорту місцевих жителів, а також збільшення викидів шкідливих речовин в атмосферу.

4) Збільшення цін на житло та продукти харчування: Зі зростанням кількості туристів на території можуть збільшуватись ціни на житло та продукти харчування, оскільки попит на них зростає. Це може стати проблемою для місцевих жителів, які не зможуть дозволити собі оплатити збільшені ціни [4].

Хмельницькій області має гарні перспективи розвитку фестивального туризму, адже у області уже є цей вид туризму. У післявоєнний час особливо актуальним буде розвиток туризму області, щоб територіальні громади мали змогу отримувати надходження до місцевих бюджетів. До найбільш перспективних напрямів розвитку належить: проведення гастрономічних фестивалів (село Зінків славиться своєю ковбасою; у Кам'янець-Подільському районі є виноробні, які виробляють вина; на Ізяславщині фермери займаються сироварінням); проведення історичних фестивалів (Фестиваль «Стародавній Меджибіж» користується великою популярністю, доцільно було б проводити фестиваль також в Малієвецькому обласному історико-культурному музеї); розвивати кінофестиваль; рекламувати та популяризувати існуючі фестивалі.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток фестивального туризму є перспективним та пріоритетним напрямком розвитку туристичної галузі Хмельницької області, що має на меті розв'язання соціальних, економічних та фінансових проблем місцевих територій. Розвиток цього виду туризму має багато позитивних аспектів: популяризація рідного краю, розвиток інфраструктури прилеглої місцевості, підняття національно-патріотичного духу, отримання коштів

до бюджету, створення нових робочих місць. Хмельницька область уже має позитивні приклади розвитку фестивального туризму (Кам'янець-Подільський, Меджибіж) та приклади залучення нових форм розвитку фестивального туризму (Подільський кінофестиваль). Проте, потрібно докласти ще багато зусиль для розвитку та популяризації фестивального туризму.

В умовах такого виду туризму відбувається знайомство туриста з культурними традиціями регіону, обрядами, побутом. Хмельницька область має сприятливі умови для розвитку фестивального туризму: сприятливий клімат, водні, лісові ресурси, мальовничі пейзажі, екологічно чисте повітря, зручне географічне положення, транспортну доступність, багату культурну спадщину.

Вважаємо, що для розвитку фестивального туризму в регіоні потрібно: 1) впроваджувати розвиток відповідального і сталого туризму; 2) залучати іноземних туристів до відвідування історичних об'єктів; 3) проводити гастрономічні фестивалі; 4) фінансувати рекламні компанії; 5) розвивати інфраструктуру; 6) застосовувати інноваційні технології.

Список використаних джерел:

1. Афанасьев Ю. Л. Характерні особливості та функції фольклорних фестивалів. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2011. № 4. С. 126–130
2. Бейдик О. О. Розвиток культурно-розважального туризму в Україні (на прикладі фестивального туризму). *Географія та туризм: наук. зб. / Відп. ред. Я. Б. Олійник*. К.: Альтерпрес, 2010. Вип. 8. С. 45–49. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2010_8_12
3. Воронина А. Б. Фестивальный туризм, как значимая составляющая событийного туризма. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. 2011. № 1. С. 161-172.
4. Долинська О. О. Особливості туризму Хмельницької області. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Географія*. 2017. № 1–2 (66–67). С. 146–149.
5. Сайт Кам'янець-Подільського. Кам'янець-Подільський прийняв 250 тисяч туристів за 8 місяців. URL: www.3849.com.ua/news/3219142/kamianec-podilskij-prijnav-250-tisac-turistiv-za-8-misaciv (дата звернення: 18.02.2023).
6. Фестиваль Отроків. URL : <http://otrokiv.org.ua/> (дата звернення: 2.02.2023).
7. Шандор Ф. Ф., Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму: підручник. Київ: Знання, 2013. 334 с.

References

1. Afanasiev Yu. L. Kharakterni osoblyvosti ta funktsii folklornykh festyvaliv. *Visnyk Derzhavnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. 2011. # 4. S. 126–130
2. Beidyk O. O. Rozvytok kulturno-rozvazhalnoho turyzmu v Ukraini (na prykladi festyvalnoho turyzmu). *Neohrafiia ta turyzm: nauk. zb. / Vidp. red. Ya. B. Oliinyk*. K.: Alterpres, 2010. Vyp. 8. S. 45–49. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2010_8_12
3. 1. Voronina A. B. Festivalnyj turizm, kak znachimaya sostavlyayushaya sobytijnogo turizma. *Uchenye zapiski Tavricheskogo nacionalnogo universiteta im. V. I. Vernadskogo*. 2011. № 1. S. 161-172.
4. Dolynska O. O. Osoblyvosti turyzmu Khmelnytskoi oblasti. *Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka. Neohrafiia*. 2017. # 1–2 (66–67). S. 146–149.
5. Sait Kam'yantsia-Podilskoho. Kamianets-Podilskyi pryiniav 250 tysyach turystiv za 8 misiatsiv. URL: www.3849.com.ua/news/3219142/kamianec-podilskij-prijnav-250-tisac-turistiv-za-8-misaciv (data zvernennia: 18.02.2023).
6. Festyval Otrokiv. URL : <http://otrokiv.org.ua/> (data zvernennia: 2.02.2023).
7. Shandor F. F., Klyap M. P. Suchasni riznovydy turyzmu: pidruchnyk. Kyiv: Znannia, 2013. 334 s.

Надійшла до редколегії 21.02.2023
Прийнята до друку 03.04.2023